

POSTANOWIENIE

Dnia 25 kwietnia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z powództwa M. W.
przeciwko [...] Spółdzielni [...] w K.
o zapłatę odszkodowania,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 25 kwietnia 2019 r.,
skargi kasacyjnej powódki od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w K.
z dnia 7 listopada 2017 r., sygn. akt VII Pa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. nie obciąża powódki kosztami zastępstwa procesowego
pozwanej w postępowaniu kasacyjnym,**
- 3. przyznaje radcy prawnemu M. J. od Skarbu Państwa -
Sądu Okręgowego w K. kwotę 120 zł (sto dwadzieścia)
powiększoną o bieżącą stawkę podatku od towarów i usług
tytułem kosztów pomocy prawnej świadczonej z urzędu
w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w K. wyrokiem z dnia 7 listopada 2017 r., po rozpoznaniu apelacji pozwanej [...] Spółdzielni [...] w K. od wyroku Sądu Rejonowego w K. z dnia 13 stycznia 2017 r., którym zasądzone od pozwanej na rzecz powódki M. W. kwotę 12.000 zł tytułem

odszkodowania za nieuzasadnione i naruszające przepisy prawa wypowiedzenie umowy o pracę, zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że oddalił powództwo oraz orzekł o kosztach procesu.

Sąd Okręgowy dokonał odmiennej oceny okoliczności faktycznych sprawy niż Sąd pierwszej instancji i przyjął, że powódka dopuściła się naruszenia swoich podstawowych obowiązków pracowniczych, tj. stosowania się do polecenia przełożonego, które dotyczyło pracy i nie było sprzeczne z przepisami prawa lub umową o pracę. W sprawie istotne znaczenie miało bowiem to, czy powódka wykonywała swoje obowiązki w sposób prawidłowy i czy zastrzeżenia, które zostały wymienione w wypowiedzeniu umowy o pracę rzeczywiście miały miejsce. Powódka była zatrudniona na stanowisku inspektora nadzoru, którego obowiązkiem jest kontrolowanie przebiegu prac budowlanych, działanie w interesie inwestora oraz zapobieganie nieprawidłowościom na budowie. Tym samym jej obowiązkiem było także dopilnowanie, aby umowa o docieplanie bloków mieszkalnych pozwanej Spółdzielni była wykonana terminowo. Powódka nie odwołała się od kary upomnienia z dnia 30 października 2013 r., nałożonej na nią wobec niewykonania polecenia prezesa pozwanej Spółdzielni, zobowiązującego ją do przedłożenia harmonogramu prac. Pracownik jest obowiązany stosować się do poleceń przełożonych, które dotyczą pracy, jeżeli nie są one sprzeczne z przepisami prawa lub umową o pracę (art. 100 § 1 k.p.). To, że w umowie o roboty budowlane nie przewidziano obowiązku przedłożenia harmonogramu robót budowlanych nie oznacza, iż powódka nie była obowiązana do jego przedłożenia. Harmonogram ten był istotny dla pracodawcy choćby po to, aby dyscyplinować wykonawcę do terminowego wykonywania poszczególnych etapów robót budowlanych i aby proces docieplania budynków był jak najmniej uciążliwy dla mieszkańców. Powódka nie wykonała polecenia przełożonego w określonym terminie, gdyż nie przedłożyła harmonogramu prac docieplenia budynków, co było sprzeczne z art. 100 § 1 k.p. oraz było zachowaniem zawinionym i zagrażającym interesom pracodawcy, a więc samo w sobie uzasadniało wypowiedzenie umowy o pracę. W ocenie Sądu Okręgowego, pracodawca może wskazać kilka przyczyn wypowiedzenia umowy o pracę, a wypowiedzenie jest uzasadnione, gdy choćby jedna ze wskazanych przyczyn jest usprawiedliwiona. Skoro jedna z przyczyn

wypowiedzenia umowy o pracę wskazana przez pozwaną, tj. brak harmonogramu prac była prawdziwa i uzasadniona, to powództwo o odszkodowanie na mocy art. 45 k.p. nie mogło zostać uwzględnione.

Wyrok ten został zaskarżony skargą kasacyjną powódki w zakresie oddalenia powództwa i orzeczenia o kosztach zastępstwa procesowego. Powódka wniosła o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu z uwzględnieniem kosztów postępowania przed Sądem Najwyższym oraz przyznanie od Skarbu Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej skarżącej z urzędu w postępowaniu kasacyjnym, ewentualnie o zmianę wyroku w zaskarżonej części przez oddalenie apelacji, zasądzenie od pozwanej na jej rzecz kosztów sądowych oraz przyznanie od Skarbu Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu przed Sądem Najwyższym.

Skargę kasacyjną oparto na obu podstawach z art. 398³ § 1 k.p.c. zarzucając zaskarżonemu wyrokowi naruszenie:

1) art. 45 § 1 k.p., przez jego niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że jedna przyczyna (brak harmonogramu prac) jest wystarczająca do uznania rozwiązania umowy o pracę za wypowiedzeniem za uzasadnione w sytuacji, w której harmonogram prac nie miał wpływu na terminowość wykonania prac przez wykonawcę prac dociepleniowych oraz w sytuacji, w której Sąd drugiej instancji nie wypowiedział się w ogóle co do pozostałych przyczyn wypowiedzenia umowy bądź to odwołał się do przyczyn wskazanych w nałożonej na skarżącą karze upomnienia, które to przyczyny nie były kwestionowane przez nią w trybie odwołania od tej kary porządkowej (art. 112 § 2 k.p.); 2) art. 30 § 4 k.p., przez jego niezastosowanie i brak weryfikacji, czy pozostałe przyczyny wskazane w rozwiązaniu umowy o pracę były prawdziwe; 3) art. 47¹ k.p., przez jego niezastosowanie i brak zasądzenia na rzecz skarżącej odszkodowania w wysokości wynagrodzenia za okres wypowiedzenia; 4) art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c., przez sporządzenie wadliwego uzasadnienia wyroku z pominięciem ustalenia faktów, które Sąd drugiej instancji uznał za udowodnione, dowodów na których się oparł i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności oraz oceny zarzutów apelacji, a przede wszystkim niedokonanie własnych ustaleń faktycznych,

ewentualnie nieprzytoczenie ustaleń Sądu pierwszej instancji z zaznaczeniem, czy i w jakim stopniu Sąd drugiej instancji je akceptuje; 5) art. 386 § 1 k.p.c., przez nierozpoznanie istoty sprawy w związku z nieustaleniem, czy wszystkie przyczyny rozwiązania umowy o pracę były prawdziwe i zasadne.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca powołała się na przesłankę występowania w sprawie istotnych zagadnień prawnych, sprowadzających się do następujących pytań:

1) czy brak odwołania się przez pracownika od kary porządkowej w trybie art. 112 § 2 k.p. oznacza brak możliwości późniejszego badania prawdziwości i zasadności przyczyn wskazanych w karze porządkowej w postępowaniu sądowym prowadzonym w oparciu o art. 44 k.p. na skutek odwołania się pracownika od wypowiedzenia umowy o pracę w zakresie przyczyn, jakie pracodawca przyjął zarówno jako uzasadniające nałożenie kary porządkowej, jak i wypowiedzenie umowy o pracę, a tym samym, czy sąd pracy może przyjąć w postępowaniu wszczętym na podstawie art. 44 k.p. na skutek odwołania się pracownika od wypowiedzenia umowy o pracę, że przyczyny wypowiedzenia umowy o pracę będące również przyczynami uzasadniającymi nałożenie kary porządkowej są prawdziwe i uzasadnione skoro pracownik nie kwestionował ich w postępowaniu o uchylenie kary porządkowej;

2) czy mając na względzie sądową kontrolę zasadności wypowiedzenia umowy o pracę przewidzianą w art. 45 § 1 k.p., sąd pracy ustalając, że jedna z przyczyn wskazanych jako uzasadnienie rozwiązania umowy o pracę za wypowiedzeniem jest prawdziwa i uzasadniona nie musi weryfikować pozostałych przyczyn wskazanych w uzasadnieniu rozwiązania umowy o pracę za wypowiedzeniem przyjmując tym samym, że wypowiedzenie umowy o pracę jest uzasadnione.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwana wniosła o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania oraz zasądzenie na jej rzecz kosztów procesu w postępowaniu kasacyjnym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek, gdyż tylko wówczas może być osiągnięty cel wymagań przewidzianych w art. 398⁴ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny, czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o jakich stanowi art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Wniosek o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej został oparty na przesłance występowania w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.).

Powołanie się na przesłankę istotnego zagadnienia prawnego w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wymaga sformułowania nowego problemu o charakterze abstrakcyjnym, nierozstrzygniętego w dotychczasowym orzecznictwie i wymagającego pogłębionej wykładni, którego rozpatrzenie przyczyni się do rozwoju prawa i jurysprudencji i będzie miało znaczenie nie tylko do oceny konkretnej, jednostkowej sprawy, ale także przy rozstrzyganiu innych podobnych spraw. Skarżący powinien to zagadnienie sformułować oraz przedstawić argumentację jurydyczną uzasadniającą tezę o możliwości rozbieżnych ocen prawnych w związku ze stosowaniem przepisów, na tle których zagadnienie powstało. W konsekwencji nie można uznać, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), jeśli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii przedstawianej w skardze i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468; z dnia 19 stycznia 2012 r., I UK 328/11, LEX nr 1215423; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 294/11, LEX nr 1214578; z dnia 10 kwietnia 2018 r., I CSK 733/17, LEX nr 2495968; z dnia 10 kwietnia 2018 r., II PK 143/17, LEX nr 2525398; z dnia 19 kwietnia 2018 r., I CSK 709/17, LEX nr 2486162; z dnia 23 maja 2018 r., I CSK

33/18, LEX nr 2508114). Ponadto zagadnienie to powinno być również „istotne” z uwagi na wagę przedstawionego przez skarżącego problemu interpretacyjnego dla systemu prawa. Skoro jednak skarga kasacyjna wnoszona jest w konkretnej sprawie, to zarówno charakter zgłoszonego w niej roszczenia, jak i ustalony przez sądy *meriti* stan faktyczny, którym Sąd Najwyższy jest związany (art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.), musi pozostawać w związku z przedstawionym przez skarżącego zagadnieniem prawnym i pozwalać na jego rozstrzygnięcie (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 585/17, LEX nr 2497714). Zagadnienie to musi przy tym rzeczywiście występować w sprawie i mieścić się w zakresie problematyki, która podlega rzeczywistemu badaniu w postępowaniu kasacyjnym. Realizacja wskazanej wyżej przesłanki nie polega jedynie na sformułowaniu problemu prawnego bazującego na przepisach wskazanych w podstawie skargi kasacyjnej. Konieczne jest przedstawienie odpowiedniego wyводу jurydycznego, wykazującego nie tylko zasadność preferowanego przez skarżącego sposobu rozstrzygnięcia zagadnienia, ale także wadliwość rozwiązania postawionego problemu przez sąd drugiej instancji przy wykorzystaniu zapatrywań prawnych wyrażonych w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, opartych na poczynionych w sprawie jednoznacznych i stabilnych ustaleniach faktycznych wiążących Sąd Najwyższy przy rozpoznawaniu skargi kasacyjnej (art. 398¹³ § 2 k.p.c.; por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 października 2017 r., I CSK 175/17, LEX nr 2372560).

Mając na uwadze powyższe stwierdzić należy, że przedstawione przez skarżącą pytania nie spełniają kryteriów wymaganych do zakwalifikowania ich jako zagadnienia prawnego w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., będącego jedną z ustawowych przesłanek przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Pierwsze sformułowane w skardze kasacyjnej zagadnienie zostało oparte na forsowanym przez skarżącą stanowisku, że Sąd Okręgowy zaniechał badania zasadności i prawdziwości podanej przyczyny wypowiedzenia umowy o pracę, uznając, iż jest ona tożsama z przyczyną nałożonej na skarżącą kary porządkowej, a zatem przyczyna ta jest prawdziwa i uzasadniona, skoro skarżąca nie zakwestionowała nałożonej na nią kary w postępowaniu o uchylenie kary porządkowej. Jednak sytuacja przedstawiona w tym zagadnieniu nie miała w istocie

miejsca w rozpoznawanej sprawie. Oznacza to, że w rzeczywistości celem skarżącej jest wyłącznie podważenie ustalonego przez Sąd odwoławczy stanu faktycznego sprawy, co usuwa się spod rozeznania i kontroli kasacyjnej (art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.; por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2012 r., II PK 278/11, LEX nr 1214574, czy wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 lutego 2014 r., V CSK 140/13, LEX nr 1458681), gdyż Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi oraz oceną materiału dowodowego dokonaną w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Podkreślenia wymaga, że Sąd Okręgowy przyjął, iż przyczyną wypowiedzenia umowy o pracę było niewykonanie przez skarżącą polecenia służbowego, wyrażonego w nałożonej na nią karze upomnienia z dnia 30 października 2013 r., a zobowiązującego ją do przedłożenia harmonogramu prac. Wbrew stanowisku skarżącej, Sąd Okręgowy nie uznał, że niezaskarżenie przez pracownika (skarżącą) decyzji pracodawcy wymierzającej karę porządkową przesądza o tym, iż przyczyny nałożenia tej kary są prawdziwe i uzasadnione, a przez to nie ma potrzeby badania identycznych przyczyn wypowiedzenia umowy o pracę. Przeciwnie, Sąd ten zupełnie niezależnie od przyczyn nałożenia kary badał wskazane przez pracodawcę przyczyny wypowiedzenia umowy o pracę. Wzmiankę o karze porządkowej poczynił jedynie po to, by zwrócić uwagę, że skarżąca miała świadomość, iż kara upomnienia zawierała polecenie służbowe przedłożenia harmonogramu prac, a więc obciążający ją obowiązek przedłożenia tego harmonogramu nie musiał wynikać z umowy o roboty budowlane bowiem wynikał z wydanego przez pracodawcę polecenia służbowego zawartego w piśmie nakładającym karę upomnienia. Na podstawie tych miarodajnych ustaleń Sąd Okręgowy uznał, że skarżąca, nie przedkładając harmonogramu prac docieplenia budynków, w sposób zawiniony i zagrażający interesom pracodawcy nie wykonała polecenia przełożonego, co było sprzeczne z art. 100 § 1 k.p. i uzasadniało wypowiedzenie umowy o pracę. Oznacza to, że omawiane pytanie zostało sformułowane w oderwaniu od ustalonego stanu faktycznego sprawy.

Natomiast kwestia tożsamości przyczyn uzasadniających nałożenie kary porządkowej, jak i wypowiedzenie umowy o pracę była już przedmiotem wypowiedzi judykatury. W myśl wytycznych Sądu Najwyższego zawartych w

uchwale z dnia 27 czerwca 1985 r., III PZP 10/85 (OSNCP 1985 z. 11, poz. 164; teza VII), zastosowanie wobec pracownika kary porządkowej za określone przewinienie nie stoi na przeszkodzie uznaniu, iż uzasadnia ono wypowiedzenie umowy o pracę, gdy waga tego przewinienia jest znaczna. Wypowiedzenie nie jest bowiem karą i nie ma przeszkód do jego stosowania z powodu tego samego przewinienia, które stanowiło podstawę wymierzonej kary porządkowej, jeżeli uzasadnia to waga przewinienia. Można uznać, że wymierzona kara spełnia swój wychowawczo-dyscyplinujący cel, jeżeli pracownik przez dłuższy czas pracuje nienagannie. Również w późniejszych orzeczeniach Sąd Najwyższy nie wykluczał możliwości uznania tego samego nagannego zachowania się pracownika, stanowiącego przesłankę ukarania, za przyczynę rozwiązania umowy o pracę (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 października 1995 r., I PRN 77/95, OSNAPiUS 1996 nr 11, poz. 153). Nie ma przeszkody do rozwiązania umowy o pracę za wypowiedzeniem lub bez wypowiedzenia na podstawie tego samego zdarzenia, za które została nałożona na pracownika kara porządkowa, gdy waga tego przewinienia jest na tyle znacząca, że okoliczności i konsekwencje (nawet ewentualne) jego popełnienia uzasadniają przekonanie pracodawcy o niemożności dalszego zatrudniania pracownika (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 lutego 2015 r., I PK 171/14, LEX nr 1663395). Przyczyną wypowiedzenia umowy o pracę może być wcześniejsze nałożenie na pracownika kary porządkowej. Zwolniony nie może skutecznie kwestionować prawidłowości przyczyny wypowiedzenia, jeżeli od kary nie odwołał się do sądu pracy (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 października 2008 r., II PK 62/08, Monitor Prawa Pracy 2009 nr 4, s. 170, oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 października 2003 r., I PK 374/03, niepublikowane).

Drugie wskazane w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej „zagadnienie prawne” było także przedmiotem wypowiedzi Sądu Najwyższego - na co zwraca uwagę również skarżąca – który jednolicie przyjmuje, że pracodawca może w wypowiedzeniu pracownikowi umowy o pracę wskazać kilka (więcej niż jedną) przyczyn wypowiedzenia. Jeżeli spośród kilku podanych przyczyn wypowiedzenia umowy o pracę uzasadniona okaże się tylko jedna, może ona stanowić wystarczającą podstawę do uznania przez sąd pracy w sprawie wszczętej

w wyniku odwołania pracownika od wypowiedzenia, że wypowiedzenie było zgodne z prawem (w szczególności z art. 30 § 4 k.p.) i uzasadnione (art. 45 § 1 k.p.; por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 21 marca 2001 r., I PKN 312/00, LEX nr 551016; z dnia 5 października 2005 r., I PK 61/05, OSNP 2006 nr 17-18, poz. 265; z dnia 8 stycznia 2007 r., I PK 187/06, OSNP 2008 nr 3-4, poz. 35 z glosą A. Wypych - Żywickiej, GSP-Przegląd Orzecznictwa 2008 nr 1, s. 135-140; z dnia 10 kwietnia 2008 r., III PK 88/07, LEX nr 469173; z dnia 23 listopada 2010 r., I PK 105/10, LEX nr 686795; z dnia 14 kwietnia 2015 r., II PK 140/14, Monitor Prawa Pracy 2015 nr 10, s. 541-545 z glosą B. Bury, OSP 2017 nr 6, poz. 63; z dnia 21 stycznia 2016 r., III PK 54/15, LEX nr 2038975; z dnia 12 lipca 2017 r., III PK 115/16, LEX nr 2350661).

Z tych względów na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, przyznając pełnomocnikowi skarżącej koszty nieopłaconej pomocy prawnej i orzekając o kosztach zastępstwa procesowego pozwanej stosownie do art. 102 k.p.c.